

„Rozdiel medzi daňami a smrťou je ten, že smrť nie je horšia po každom zasadaní kongresu.“

Will Rogers

Obsah

Ak raz budem kúzelníkom
str. 1

Nezodvihnuté kamene (príspevok na IT Summit)
str. 2

Ludského práva sa nenapíše
str. 4

Dlh Slovenska
str. 6

Slovensko vs. Honduras
str. 6

Čo by sme považovali za úspešný železničný systém?
str. 7

Liberty Seminar v Bratislave
str. 10

Úlohy pre novú komisiu
str. 10

Hospodárska politika na CEVRO Institut
str. 12

Ideas Rulezz 2014
str. 13

INESS na ESFL konferencii v Prahe
str. 13

Editorial

Richard Ďurana

Už tento týždeň sa uskutoční **ôsmy ročník** nášho populárneho **Liberty Campu** (www.libertycamp.sk). Aby sme ho priblížili aj ostatným fanúšikom slobody, ktorí nemohli stráviť celé 4 dni v Břeclavi, zaradili sme do jeho programu Liberty seminár, a to hneď dva. Vo štvrtok 2.10. bude v Bratislave v Progressbare, v piatok v Brne v Uniferi. Program a témy prednášok nájdete na strane 10. Nenechajte si ujsť domácich aj zahraničných rečníkov a potvrdte svoju účasť na [Facebooku](https://www.facebook.com/libertycamp).

Pred pár týždňami bol predstavený návrh na zloženie novej Európskej komisie. Ako to už pri politických témach býva zvykom, veľa pozornosti sa venovalo tomu, kto(rá krajina) získal aký post, menej už tomu, aké ciele by nová komisia mala mať. **Existuje prítomnosť priestor na významné úspory**, z ktorých by profitovali aj slovenskí daňoví poplatníci. Bez toho, aby bolo obmedzené financovanie priorít. Nezávislý think tank Open Europe zhrnul základné ciele a kroky, ktoré by zoštíhlili administratívu únie, obmedzili neefektívne výdavky a uvoľnili stále regulovaný cezhraničný trh so službami. Preklad tohto textu nájdete na strane 10 a mal by byť povinným čítaním všetkých zodpovedných politikov.

Jednou z oblastí, ktorým sa INESS dlhodobo venuje, je monetárna politika. Ak čítate časopis „týždeň“, iste vám neunikla **polemika** Juraja Karpiša s viceguvernérmi NBS a ČNB **o fungovaní a úlohe centrálnych bánk a ich zásadnom vplyve na hospodárstvo**. Ak tento časopis nečítate, pod týmto textom nájdete článok *Ak raz budem kúzelníkom*, v ktorom sa zamýšľame, čo by centrálna banka mali a čo nemali robiť, ak chcú pomôcť ekonomikám dostať sa z pokrízovej agónie a zároveň nezavariť na

ďalšie problémy.

O trende prepádov Slovenska vo všetkých rebríčkoch, ktoré sledujú konkurencieschopnosť krajín a „jednoduchosť“ podnikania, sa už toho popísalo neúrekom. Netreba však čítať zahraničné reporty, **konsolidáciu verejných financií v podobe vyšších daní a odvodov denno-denne zažívajú na vlastnej koži všetci podnikatelia**, veľkí i malí. Práve toto bola téma vystúpenia Martina Vlachynského z INESS na nedávnom IT Summite. Sumár jeho príspevku si môžete pod názvom *Nezodvihnuté kamene* prečítať na strane 2.

Do druhého čítania sa v parlamente dostal návrh na **zákaz vývozu vody**. Pre mnohých intuitívne správne riešenie, ktoré však absolútne stráca oporu, ba dokonca sa stáva škodlivým, ak sa naň pozrieme ekonomickou optikou. V článku *Ludského práva sa nenapíše* sa okrem iného dozvieme, čo to znamená vzácnosť a kedy sa nejaká komodita stáva skutočne vzácnou.

Do pozornosti by som vám chcel dať aj článok o mimoriadne zaujímavom a ambicióznom projekte, ktorého názov sa za posledné roky zmenil z charter cities cez free cities (slobodné mestá) až na **Zóny zamestnanosti a ekonomického rozvoja (ZEDEs)**. Ako sa dočítate v článku *Slovensko vs. Honduras*, začínajú sa mu rysovať reálne kontúry a bude isto zaujímavé sledovať, ako sa mu bude dariť.

Prajem vám inšpiratívne čítanie,

Richard Ďurana

Ak raz budem kúzelníkom

Juraj Karpiš

O tento stĺpčekový priestor sa delím s dvoma viceguvernérmi centrálnych bánk. Ján Tóth zastáva túto pozíciu v Národnej banke Slovenska a Mojmir Hampl zas v České národnej banke. Nad týmto faktom sa občas pozastavím, keď píšem ďalší z rady článkov chrliacich síru na centrálnu bankovníctvo. Oboch si vážim, určite patria medzi mojich obľúbenejších ekonómov. Môj rešpekt k nim ale asi z mojich textov príliš necítiť. Nie je to nič osobné, ale pri centrálnych bankách si neviem pomôcť. Brnkajú totiž hneď na viacero mojich citlivých strún naraz. Kombinujú niekoľko spoločenských neuhov. Obrovskú moc koncentrovanú na jednom mieste v rukách ľudí vybraných politikmi. Monopol a nekompromisné obmedzovanie súkromnej konkurenčnej produkcie peňazí. Centrálna plánovanie a expertné cucanie ceny úverov radou múdrejších zo

vzdelaných prstov. Zhmotnenie intervenčnej podpory snahy zasahovať do niečoho, čomu z podstaty nemôžu rozumieť. V zmysle „Veď predsa niečo musíme spraviť.“ Mohol by som pokračovať, ale predstavu už máte.

„A čo iné, môže centrálna banka v kríze alebo po nej robiť?“ zareagoval na moju servítku netlmenú kritiku krokov európskych centrálnych bánk Mojmir Hampl. Ceny spotrebných statkov nerastú podľa stanovených plánov a ceny domov, akcií a dlhopisov by v prípade jej nečinnosti ešte viac klesli. Kolaps bankového sektoru, ktorý hrozil pri nečinnosti banky bánk, si radšej ani nepredstavovať. Odpoveď na túto otázku sa tu nedečíta. Nie je totiž na stĺpček, vydá na hrubú knihu. To nepreháňam. Už druhý rok ju dopisujem. Otázky

pána Hampla sú legitímne a ťažké. Sme v ozajstnej kaši a bez mixu bolesti, kompromisov a odriekania cesty von niet. Sedem rokov po začiatku krízy, keď je v Európe stále rekordná nezamestnanosť o tom hádam nemusím nikoho presviedčať. Akútnosť problémov by nám ale nemala zabrániť vidieť širšie súvislosti. Kríza a jej prejavy nie sú externou pohromou zoslanou bohmi, ale priamy dôsledok opatrení centrálnych bankárov z minulosti. Kto monetárnymi drogami stimuloval ekonomiku, nemôže byť neskôr prekvapený, keď tá potom porozbija finančný bar a prepadne do abstinenčnej depresie. Ako nestranný pozorovateľ nemám na túto opicu okrem času a odporúčania nechať pôsobiť vlastný imunitný systém pacienta žiaden zázračný recept. Trh sa nakoniec vyčistí, čo tvorí hodnotu prežije. Čo hodnotu len vysáva, by malo čo najrýchlejšie zaniknúť. Čo ale viem určite je fakt, že podanie ďalšej dávky drogy je absurdné. Opäť zatemniť myseľ investorom, podnikateľom, štátom a spotrebi-

telom dotovanými úrokmi je cestou k ďalším problémom.

Aby som to nenechal len pri abstraktnom

teoretizovaní a metaforách, pár konkrétny rád predsa len ponúknem. Ak by som sa konečne stal prezidentom ECB, ohlásil by som dve zásadné zmeny. Prvou by bolo ukončenie podpory financovania vlád monetárnou politikou. Zväzne by som trhom prisľúbil, že dlhopisov členských štátov eurozóny sa ECB už nikdy nedotkne ani v hrubých gumených rukaviciach. Nech o udržateľnosti dlhov štátov presviedčajú trhy vlády svojou zodpovednou fiškálnou politikou a nie centrálna banka svojimi tlačiarňami. Druhým krokom by bol návrat k tradíciám. Centrálna banka by tu nemala byť na záchranu bánk a ich veriteľov ale na poskytovanie dočasnej likvidity výlučne solventným inštitúciám za penalizačný úrok. S dôrazom na slovo penalizačný. Tieto kroky by ale išli priamo proti dvom najdôležitejším funkciám centrálnych bánk dneška.

.týždeň, 15.9.2014

Nezodvihnuté kamene (príspevok na IT Summit)

Martin Vlachynský

Nasledujúci text zaznel na IT Summit 2014 v Bratislave, kde 25.9.2014 na pozvanie ITAS vystúpil za INESS analytik Martin Vlachynský. Témou bolo daňové zaťaženie slovenských podnikateľov. Sprievodnú prezentáciu nájdete tu.

Kľúčovou pomocou vlády podnikateľom by bola najmä zmena jej fiškálnej paradigmy. Bohužiaľ, pripravená novela dani z príjmu právnických osôb je len zarytým pokračovaním toho starého prístupu.

Netreba vraviť tráve aby rástla, stačí z nej zodvihnúť kamene. Výrok, ktorý som si prečítal len pred nedávnom, ale hneď sa zaradil medzi moje najobľúbenejšie, pretože pekne vystihuje prístup verejnej správy k ekonomike.

V posledných dvoch rokoch sa stupňuje snaha nejakým spôsobom slovenskú ekonomiku aktívne nakopnúť. Len výberovo: podpora startupov, podpora zamestnávania mladých, 1 eurová sročka a ďalšie.

Snaha sa cení, ale každý z týchto krokov má v sebe nejaký problém. Napríklad 1e eurová sročka je momentálne nastavená tak, že už prvá faktúra môže spoločnosť dostať do krízového stavu. Nesú v sebe aj nepriemerný faktor vyberania víťazov, keď úradnícka tabuľka rozhoduje o tom, kto je start up, alebo čo je výskum.

Slovenskej ekonomike by skôr pomohlo odstránenie kameňov, ktoré na nej ležia. A je ich stále viac.

Tri uznávané nezávislé rebríčky konkurencieschopnosti ukazujú od začiatku krízy v roku 2008 výrazný prepád postavenia Slovenska.

Pri pohľade na podfaktory nájdeme prakticky vždy spoločné menovatele. Neefektívny trh práce, neefektívne verejné inštitúcie a najmä katastrofálna vymožitelnosť práva, hlavne obchodného.

Pozrime sa, ako zareagovala na krízu fiškálna politika. Na obrázku jednotlivé krivky znázorňujú vývoj sadzby korporátnej dane v Únii. Najväčšia skupina štátov sadzbu korporátnej dane jednorazovo, alebo systematicky znižovala. Časť štátov ju nemenila vôbec. Ale len tri štáty ju zodvihli natrvalo, medzi nimi aj Slovensko.

Najnovšia novela je pokračovaním tohto trendu. Kto máte vo svojich firmách na starosti financie, už asi zmeny poznáte, sú to najmä zmeny v odpisoch a úpravy daňovo uznateľných výdavkov. Zvýšenie sadzby z 19 na 23 percent pre rok 2013 malo rozpočtu priniesť zhruba 300 miliónov eur. Teraz navrhovaná úprava daňovej bázy má priniesť zhruba 200 miliónov eur (ďalších 80 miliónov zavedenie virtuálnych registračných

pokladníc). Inak povedané, aktuálna novela má zhruba rovnaký efekt, ako ďalšie zvýšenie daňovej sadzby o 2-3 percentuálne body.

Toto je jedným z prejavov existujúcej paradigmy, podľa ktorej je podnikateľ verejnosti predstavovaný ako nebezpečie, ako systematická škodná pre verejné financie, ktorej zákonodarcia a rôzne daňové kobry musia ísť po krku.

Často sa skloňujú spojenia daňové úniky a vyhýbanie sa dani. Daňové úniky predstavujú kriminálne aktivity. Najmä v podobe nadmerných odpočtov DPH predstavujú skutočné nebezpečenstvo, aj pre ostatných, čestných podnikateľov. Bohužiaľ, aj tu zareagovala verejná správa spôsobom, že vinní ste všetci, pokiaľ nedokážete opak a zaviedla administratívne náročné novinky v oblasti platenia DPH.

Naproti tomu vyhýbanie sa dani, alebo tiež daňová optimalizácia, predstavuje legálnu a plne legitímnu aktivitu podnikateľov. Avšak aj tejto aktivite sa niektorí verejní činitelia snažia dať kvázi kriminálnu nálepku a bojujú proti nej aj spomínanou novelou zákona.

Tou navrhovanou zmenou paradigmy by mal byť presne opačný prístup. Nie podnikateľ má obhajovať zachovanie sadzieb dane či veľkosti daňovej bázy, ale vláda by mala obhájiť pokračujúci rast výdavkov, pretrvávajúce plytvanie a neefektivity vo svojej spotrebe, na ktorú potrebuje vybrať zdroje.

Zmenou paradigmy by miesto hľadania ciest ako získať zo súkromného sektora ďalšie zdroje malo byť hľadanie zdrojov u seba.

Napríklad náš projekt Plytvanie štátu medzi rokmi 2007-2013 identifikoval konkrétne prípady plytvania vo výške viac ako tri miliardy eur, čo zodpovedá viac ako jeden a pol ročnému príjmu z korporátnej dane.

Priestor pre šetrenie je otvorený aj inde. Veľké úspory sú možné eliminovaním výdavkov fungujúcich na princípe „vezmem z vrečka občanovi, preženiem cez úradníka a vrátim

občanovi nazad“, ako sú napríklad neadresné detské prídavky a iné. Ušetriť by sa dalo zredukovaním obrovského množstva obcí, eliminovaním investičných stimulov, kde len ten posledný skonzumuje dane viac ako 40 000 firiem. Vláda má 300 účelových zariadení, 800 príspevkových organizácií a mnoho ďalších vecí, ktoré by si zaslúžili hĺbkový audit.

Rôzne podpory startupov, dotačné programy, odpisy na vedu a podobné budú vždy mať maximálne polovičatý úspech, ak sa nezmení nazeranie vlády na podnikateľov. Hodnota podnikania nespočíva v naplnení štátneho rozpočtu, to je len vedľajší bonus.

iness.sk, 26.9.2014

Porovnanie

Finančná páka vo svetovej ekonomike rastie

Extrémne vysoká páka (financovanie investícií s využitím dlhu) vo vyspelých ekonomikách patrí k prejavom a pre mnohých aj k jedným z príčin aktuálneho cyklu bubliny a jej prasknutia.

Finančná kríza priniesla stagnáciu a miestami dokonca znižovanie páky vo vyspelom svete. Zadĺžené projekty skrachovali, banky zmrazili nové úvery a spotrebiteľia zvolnili tempo nabierania nových hypoték, či spotrebných úverov.

Čísla zo 16. ženevskej správy o svetovej ekonomike však ukazujú, že nárast páky sa vo svete nezastavil – len sa preniesol s vyspelých na rozvojové ekonomiky, obzvlášť Čínu.

Je to problém? Samotné využitie dlhu je legítimný nástroj. Dlh nám hovorí to, že časť subjektov (veriteľov) v ekonomike sa dočasne vzdala využitia svojich vzácnych statkov (pokojne si predstavte mechy cementu a železné tyče, alebo aj spotrebné statky) a presunula ich na iné subjekty (dlžníkov) vo viere, že ich dokážu v danom čase lepšie použiť a v budúcnosti im poskytnuté statky vrátia o niečo väčšie.

Niekedy sa projekt podarí a po čase sa vložené prostriedky vrátia veriteľovi zhodnotené. Obetoval spotrebu dnes, ale získal vyššiu spotrebu zajtra. Niekedy sa však investícia nevydarí a dlžníkovi sa vráti menej zdrojov ako vložil, alebo sú vzácne statky nesprávnym investovaním úplne zničené. To patrí k ekonomickému životu a takisto to nepredstavuje nejaký systémový problém.

Problém s pákou však nastať môže. Stane sa tak vtedy, ak vzťah dlžník-veriteľ-úrok nevzniká na trhu a dobrovoľne, ale vzniká cen-

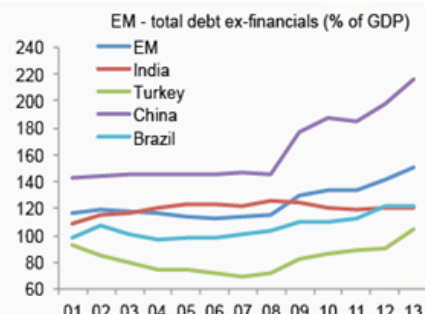
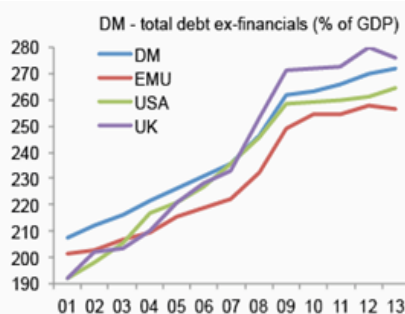
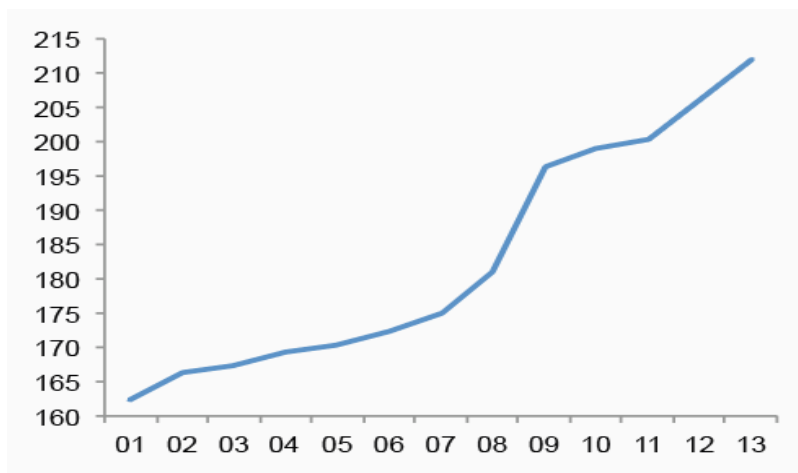
trálne a nedobrovoľne. Napríklad, keď sa centrálna stanovuje úroková sadzba, financujú projekty z pozície monopolu na tvorbu peňazí („tlačenie peňazí“), alebo donútením veriteľov podporiť ten či onen projekt (napríklad financovanie úverov vybraných investícií z daní).

Takéto kroky potom vedú k väčšej previazanosti rizika, systematickému opakovaniu chybných investícií (spomeňme si na opakované nafukovanie realitných bublín) a podpore investícií na základe politických, nie

ekonomických indikátorov. Z tohto pohľadu potom nárast zadĺženosti predstavuje alarmujúci ukazovateľ.

Na obrázkoch: Svetový dlh ku svetovému HDP, Dlh rozvinutých krajín k ich HDP a dlh rozvojových krajín k ich HDP. Nezahŕňa finančné inštitúcie.

Zdroj: voxeu.org

INESS Policy Notes

INESS Policy Note 3/2013 Atómová hrozba <http://goo.gl/rCLFmG>

INESS Policy Note 2/2013 Minimálna mzda <http://goo.gl/D0h7dB>

INESS Policy Note 1/2013 Investičné stimuly <http://goo.gl/j1bvH>

INESS Policy Note 5/2012 Nižšími odvodmi za vyššiu zamestnanosť <http://goo.gl/lQrCY>

INESS Policy Note 4/2012 Ako znižovať výdavky v oblasti: Podpora osobnej železničnej dopravy <http://goo.gl/1JMb9>

INESS Policy Note 3/2012 Penzijný systém, kam SMERuješ? <http://goo.gl/SQrls>

Ľudského práva sa nenapíše

Martin Vlachynský

Ak je voda ľudské právo, nemalo by Slovensko mať povinnosť, ako bohato zásobená krajina, ju exportovať tam, kde jej ľudia majú nedostatok?

„Spojené Arabské Emiráty sú krajina mimoriadne bohatá na ropu. Ropa je národným bohatstvom! Naša krajina a jej obyvatelia sú na ropu životne závislí. Bez nej ustrnie doprava, elektrárne prestanú vyrábať elektrinu a chemický priemysel by nemal surovinu na výrobu hnojív, či etylénu. Preto sa od nového roka zakazuje vývoz ropy mimo územie Emirátov a to ako potrubím, tak aj vozidlami,“ zaznelo v oficiálnom televíznom prehlásení premiéra tejto pústej krajiny.“

Predchádzajúce slová sú samozrejme fikcia. Ťažko si predstaviť, že by sa doktor arabská krajina len tak vzdala ekonomického tromfového esa. No zameňte si slovíčko „ropa“ za „voda“ a miesto „Emiráty“ dosadíte „Slovensko“ a rozum vystriedajú emócie rýchlejšie ako na východniarskej svadbe.

Nedávny zákaz vývozu vody sa z pohľadu argumentov stal akýmsi svätým grálom zlého, resp. absentujúceho ekonomického uvažovania. Voda nie je tovar, voda nemá cenu, voda je totiž ľudské právo.

Nie je to žiadna slovenská špecialita. Vierať čitatelia si určite spomenú na kolujúce video s Peter Brabeck-Letmathe, šéfom firmy Nestlé. Prezentoval v ňom myšlienku, ktorú dlhodobo obhajuje aj na firemnom blogu water-challenge.com: ak chceme vodu ochrániť a zabrániť jej nadmernému užívaniu, musíme ju komercializovať a podrobiť cenovému mechanizmu. Hoci to nie je nič iné, ako prerozprávanie už klasického problému obecnej pastviny a jeho riešenia, video vyvolalo poprask naprieč internetmi a Brabeck-Letmathe bol zaradený do panteónu kapitalistických vampírov po boku Strýka Držgroša, Rockefellera a pána Burnsa zo Simpsonovcov.

Prestrih do Štokholmu, kde bola bez rozruchu začiatkom septembra 2014 odovzdaná Štokholmská vodná cena. Takzvanú „vodnú nobelovku“ si z rúk švédskeho kráľa prevzal John Briscoe, profesor environmentálneho inžinierstva na Harvarde. V závere jednej z jeho kľúčových štúdií sa dočítate: „Manažovať vodu ako ekonomický statok prináša pre ekonomiku, spotrebiteľov a životné prostredie rozsiahle benefity.“ Teda za zhruba to isté, za čo to Brabeck-Letmathe „schytal“.

Poklad pod zemou

Export a import vody už dávno prebieha a prebiehať aj bude. Voda vstupuje do výrobných procesov prakticky ktoréhokoľvek produktu, či už ako závlaha, chladivo, alebo chemický komponent. S každým zemiakom, sudom piva či valcovaným plechom ekspor-

tujeme aj slovenskú vodu. Podľa Eurostatu je 54% vody z verejných vodných zdrojov využitých v poľnohospodárstve a priemysle, zvyšok v domácnostiach. Koľko vody takto skončí v zahraničí môžeme len tipovať.

To je nič oproti tomu, koľko vody exportuje sama príroda. Na Slovensku pramení len asi 14% povrchového vodného fondu, zvyšok (asi 70 miliárd metrov kubických vody) priteká zo susedných štátov. V podobe zrážok spadne ďalších 35 miliárd kubíkov. Číslo celkového odberu vody pre slovenskú ekonomiku sa naproti tomu pohybujú v rozmedzí 600-900 miliónov kubíkov.

Sotva si môžeme predstaviť, že spotrebujeme celý prítok Dunaju na nejaké ekonomické

ké aktivity, hoci vo svete nájdeme príklady „vzavlažovania“ celej rieky. Preto existuje ukazovateľ tzv. využiteľnej vody. Jej ročný objem kolíše v závislosti od prírodných podmienok. Vo výrazne suchom roku 2003 to bolo zhruba sedem miliárd kubických metrov, vo vlhkom roku 2010 to bolo 23 miliárd kubíkov. Pre skompletizovanie informácie sa môžeme pozrieť ešte na odber podzemnej vody. Tej sa v roku 2012 na Slovensku odobralo necelú pol miliardu kubíkov.

Pri pohľade na tieto čísla je predstava, že cisterny s kapacitou pár desiatok kubických metrov dokážu akokoľvek zasiahnuť do stavu vody na Slovensku, komická. Menej komické je, že to nakoniec viedlo až k zmene ústavy.

Na situácii by nič nezmenila ani nejaká jednoduchá rúra cez hranicu. Na výraznejšie odčerpanie vody zo Slovenska by muselo prísť k výstavbe rozsiahleho potrubného systému, či vodného kanálu. Nič také sa nechystá a hlavne – načo by niekto do niečoho takého vrážal peniaze?

Tým sa dostávame k bodu číslo dva. Voda je bohatstvo. Áno, je, ale až v momente, keď sa ponúkne na trhu. Poklad sa stáva pokladom až vtedy, keď doputujete na mapu k miestu označenému X a vykopete truhlicu zo zeme. Ak by Spojené arabské emiráty zakázali export ropy, dnes by tam jazdili na ťavách a bývali v stanoch. Ropa sa stala bohatstvom

až vtedy, keď ju kupujúci vo svete začali dopytovať a Emirátčania tento dopyt začali uspokojovať. Zákaz predaja slovenskú vodu ako bohatstvo zrušil – teoreticky.

Prakticky sa svetové trhy o slovenskú vodu nijak zvlášť nebili a ani nepobijú. „Svetové trhy“ totiž znamená okolité štáty. Do Afriky sa kvôli vyššie spomenutým logistickým problémom slovenská voda v inej podobe ako zlatistý penivý mok tak skoro nedostane, aj keby sme ju ponúkali v zlatej karafe a nie blokovali ústavným zákonom. No a stredoeurópsky región má vody požehnané. Zhodou historických okolností totiž všetky krajiny naokolo, s výnimkou Rakúska, majú históriu centrálneho plánovania a s ním spätú históriu neefektívnej výroby a plytvania zdrojov. Transformácia priniesla do týchto krajín okrem iného aj efektívnejšie narábanie so zdrojmi, ako je voda. Kým ešte v roku 1993 bola priemerná spotreba vody na občana Slovenska zhruba 300 kubíkov, v nasledujúcich rokoch klesla až ku 120 kubickým metrom. Miera odberu využiteľnej vody je posledné roky bezpečne pod úrovňou 10%. Z pohľadu vodných potrubí dokonca samotná správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2012 varuje pred „neúmerným šetrením vodou.“ Odber povrchových vôd sa prepadol zo 700-800 miliónov kubíkov ročne v 90. rokoch na zhruba 300 miliónov v posledných rokoch. To je síce do značnej miery spôsobené úpadkom závlahových systémov v poľnohospodárstve, nie zvýšenou efektívnosťou, ale pokles to je. Intenzita odberu podzemnej vody dosahovala v roku 1995 viac ako 18 kubických metrov za sekundu, v posledných rokoch je to okolo 10-11 kubíkov. V tom istom období zároveň narástlo množstvo využiteľných podzemných vôd o 10%, takže kým v roku 1995 sa na Slovensku odobralo 25% ich kapacity, teraz je to menej ako 15%.

K pozvoľnému poklesu odberov prichádza aj u našich susedov. A nie len to. Od transformácie radikálne stúpla aj kvalita vody. Počet čističiek odpadových vôd bol v roku 2013 trojnásobný oproti roku 1994. Ukazovatele znečistenia ako sú nerozpustné látky, biochemická spotreba kyslíka, chemická spotreba kyslíka dochrámanom, či uhľovodíkový index poklesli o 80%-95%, čo uľahčuje návrat vody do kolobehu.

To je tretí bod. Vody je na Zemi plus mínus konštantné množstvo. Pojem „spotreba vody“ je len obrazný. Keby niečo také ako spotreba vody existovalo, naši predkovia by už všetku sladkú vodu našich končín vypili a vyzavlažovali. Voda sa točí v kolobehu, ale to už určite viete zo základnej školy. S trochou prehánania môžeme povedať, že pár molekúl v pohári vody, ktorý máte na stole, bol keď

ysi Spartakov pot, či slzy Kleopatry (prípadne akékoľvek iné telesné tekutiny...).

V skutočnosti sa bavíme o spotrebe upravené vody. Takej, ktorá má isté vlastnosti (je pitná, alebo destilovaná a pod.) a zároveň je prepravená k užívateľovi. Takáto voda je rovnaký produkt ako jablko, tenisky, alebo CDčko Rytmy. Dá sa s istými nákladmi vyprodukovať podnikateľskou činnosťou, potrebuje investície, vstupy a zákazníkov.

Najlepším príkladom je odsolovanie. Existujú rôzne náročné metódy, od voľného odparovania podľa Príručky mladých svišťov až po jadrové odsolovanie zariadenia. Obyvatel Afriky denne priemerne spotrebuje 60 litrov vody. Toto množstvo je možné odsoliť s nákladom zhruba 5 amerických centov. Všetko je len otázka investícií. Tie sú otázkou zdrojov – a ich rozdelenie je otázkou cien.

Otázka cien

Rozospatý polievateľ záhradu. Ranné slnko sa trbliece na prúde vody zo zelenej hadice. Spoza rohu zrazu vyjde Vodná hliadka. V tom si uvedomíte svoj omyl – je utorok a vy máte nepárne číslo domu. Polievať dnes nesmiete! Neskoré, hliadka zamierila k vám. Toto bude už tretie porušenie zákona, hrozí vám

obmedzenie dodávok vody.

Ukážka z pokračovania Šialeného Maxa? Nie, takto nejak to vyzerá v niektorých austrálskych mestách. Žiaden neľútostný diktát trhu, ale dopad regulovaných cien. Ak nepodrobíme ktorýkoľvek produkt cenovému mechanizmu, ktorý vychádza z pohybov dopytu a ponuky, začnú vznikať podobné anomálie. Bez trhovo generovanej ceny nie je nikto schopný efektívne umiestňovať zdroje tam, kde ich je najviac treba. Príklad z Austrálie je o zvädnutých ružiach a neumytých rodinných autách. Ale sú aj horšie príklady a nemusíme ich hľadať hneď v Saheli.

V Kalifornii zažívajú jedno z najsuchších období za posledné dekády. Priehrady sú takmer prázdne a farmári zažívajú obrovské problémy. Až donedávna si užívali dostatok vody za extrémne dotovanú cenu 10-15 dolárov za akrovú stopu (asi 1230 kubíkov) a niekedy dokonca ešte menej, hoci náklady na čerpanie a transport takéhoto množstva presahujú 100 dolárov. Domácnosti platia 60-230 dolárov za rovnaké množstvo. To (spolu s ostatnými štedrými dotáciami, ktoré si v ničom nežadajú s nešťastným bruselským CAPom) viedlo k takým bizarnostiam, že z kalifornskej púšte sa do Číny vyváža

200 000 ton lucerny ročne. Toto leto sú farmári nútení nakupovať dodatočnú vodu na aukciách za 50-100 násobky bežných cien. Pre viacerých z nich bude toto leto najhoršie v histórii a možno aj posledné.

Umelé ocenenie vody hlboko pod trhovú cenu viedlo k tomu, že sa ňou plytvalo. Či sa to niekomu páči, alebo nie, všetko je na konci dňa otázkou cien. Vyššie ceny znižujú plytvanie. Vyššie ceny zvyšujú investície, ktoré následne zvýšia ponuku a zatlačia ceny dole. Pokiaľ bude voda voľný statok, nebude s ňou nakladané zodpovedne. Označenie vody za ľudské právo je len fráza, za ktorej vyhlásenie netreba dať ani cent. Ale ľudského práva sa napiť nedá. Musia byť vytvorené a následne správne investované vzácne zdroje, vďaka ktorým sa voda dostane na náš stôl. Čím efektívnejšie ju budeme produkovať, tým menej ľuďom bude právo na vodu porušené. Nahradenie úradníkov podnikateľmi efektívnosť produkcie zvýši.

Aby sme sa vrátili k Slovensku, uzavrieme to otázkou na zamyslenie. Ak je voda ľudské právo, nemali by sme ako bohato zásobená krajina mať povinnosť ju exportovať tam, kde jej ľudia majú nedostatok?

.týždeň, 13.9.2014

Cena štátu

Daň zo slnka

Obnoviteľné zdroje energie (OZE) štát podporuje formou povinného výkupu ich produkcie elektriny za ceny, ktoré určuje Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (ÚRSO). Povinný výkup realizujú regionálne distribučné spoločnosti, ktoré ďalej elektrinu dodávajú konečným spotrebiteľom. Vďaka regulovaným cenám distribučným spoločnostiam v praxi vznikajú straty, keďže tržby súvisiace s obnoviteľnými zdrojmi nestačia na platby za povinný výkup elektrickej energie od „zelených“ elektrární.

ÚRSO preto v auguste zvýšil cenu elektriny. Konkrétne zložku za prevádzkovanie systému, ktorou spotrebiteľia dotujú OZE – najmä prevádzkovateľov solárnych elektrární. Tarifa za prevádzkovanie systému sa zvýšila z 19,82 eur na 21,82 eur za megawatthodinu (MWh). Bežná domácnosť tak za elektrinu ročne zaplatí o niekoľko eur viac. Štandard-

ná rodina v panelovom dome spotrebúva ročne približne 3 MWh ročne, spotreba je však výrazne vyššia, ak sa pomocou elektrickej energie aj kúri. V takom prípade dodatočné výdavky môžu dosahovať niekoľko desiatok eur ročne.

Za zvýšenie má byť podľa ÚRSO zodpovedné slnko a počasie, ktoré sa postarali o vyšší počet slnečných dní. S tým však nesúhlasí Slovenský hydrometeorologický ústav, podľa ktorého trval slnečný svit počas prvých ôsmich mesiacov tohto roku na Slovensku kratšie ako počas rovnakého obdobia minulého roka. Slovenská asociácia fotovoltického priemyslu na základe dát svojich členov do-

dáva, že výroba elektrickej energie zo slnka medziročne poklesla.

Tak či onak, kľúčovým faktorom pri určovaní tarify za prevádzkovanie systému je environmentálna politika EÚ, ktorá spotrebiteľov nepriamo núti nakupovať drahšiu elektrinu z OZE. Keďže tarifu určuje ÚRSO, je jej výška predmetom lobingu aj politického boja. Na konci dňa tak majú hlbšie do vrecka slovenské firmy aj domácnosti.

Zaujímavosťou je, že dlhodobo klesá cena kľúčovej zložky – samotnej elektrickej energie. Benefity tohto poklesu sú však spotrebiteľom obmedzované práve zvyšovaním ostatných zložiek ceny, medzi ktoré patrí aj podpora obnoviteľných zdrojov. Na Slovensku cenu elektriny navyšuje aj sociálna politika vlády, keďže jednu zo zložiek tvorí aj dotácia pre uhoľné bane.

www.cenastatu.sk

Výdavky štátu

Správa štátnych hmotných rezerv spravuje a pravidelne obmieňa núdzové zásoby rôznych komodít pre prípad prírodných katastrof, vojen, či epidémií. V minulom roku mala 107 zamestnancov, priemerný mzdový výdavok (vrátane odvodov zamestnávateľa) tvoril 1 488 eur. Mzdové náklady tak v roku 2013 dosiahli 1,9 mil. eur.

Celkové výdavky Správy rezerv sú v roku 2014 plánované na vyše 103 mil. eur. Dr-

vivú väčšinu týchto výdavkov (99 mil. eur) tvoria výdavky na tovary a služby, čo súvisí s ukončením procesu vzniku nového modelu financovania núdzových zásob ropy a ropných výrobkov (tieto zásoby už nespravuje SŠHR, ale novozaložená Agentúra pre núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov). V ďalších rokoch majú výdavky Správy rezerv klesnúť na necelých 10 mil. eur ročne.

Viacere kauzy úradu („platina“; medializova-

né podozrenia z predražených nákupov pšenice a cukru) vyvolávajú otázky, či je Správa rezerv nevyhnutným orgánom pre chod verejnej správy. Zvyšné rezervy by malo byť možné kompetenčne rozdeliť pod ostatné ministerstvá. Správa štátnych a hmotných rezerv by tak mohla byť zrušená a podstatná časť nákladov ušetrená. Aj pri zachovaní nevyhnutných núdzových zásob štátu pre kritické situácie.

Dlh Slovenska

Radovan Ďurana

Odpovede Radovana Ďurana pre Hospodárske noviny týkajúce sa dlhu Slovenska.

Podľa nového návrhu rozpočtu by dlh v budúcom roku mal dosiahnuť úroveň 55,4 percent. V podstate tak ide len o spomalenie rastu dlhu. Je tento krok podľa vás správny?

Pretrvávajúca vysoká úroveň dlhu je len odrazom skutočnosti, že štát plánuje hospodáriť so schodkom 2 mld. eur tretí rok po sebe. Namiesto skutočnej konsolidácie verejných financií sa štát spolieha na ekonomický rast, ktorý opticky znižuje dlh. Keby v roku 2015 bol HDP na úrovni roka 2013, tak dlh by dosiahol 59%.

Čo pre nás bude v praxi znamenať zotrvanie nad hranicou 55 percent?

Vláda odkladá problémy verejných financií do budúcnosti, prenáša ich na budúcu vládu. Pre samotný štát to znamená obmedzenie pri rozpočtovaní, pretože nesmie dôjsť k nominálnemu rastu väčšiny výdavkov. Vláda však dostáva v podobe nízkeho rastu cien veľkú pomoc - nižší tlak na zvyšovanie napríklad sociálnych transferov.

Rada pre rozpočtovú zodpovednosť pred časom kritizovala politikov, že za posledné roky neurobili žiadne opatrenia, aby dlh Slovenska znížili. Akými krokmi by to bolo

napríklad možné?

Potrebné sú reformy, ktoré odstránia plytvanie a nehospodárne výdavky. Tieto kroky vláda odkladá už tretí rok. Naďalej zamestnávame tisíce úradníkov, ktorí síce často usilovne pracujú, ale ich práca neprináša hodnoty občanom. Naďalej poskytujeme dávky tým, ktorí ich nepotrebujú. Naďalej štát vlastní stovky budov, ktoré nepotrebuje. Nedostatky sú aj v rozpočtovaní, stále chýbajú limity rastu výdavkov.

Dlh Slovensko vzrástol ani nie za tri roky o desať percent. Čo sa pod to najmä podpisalo?

Dominantne prispelo k dlhu deficitné hospodárenie, neprispôsobenie výdavkov nižším príjmom. Na raste dlhu sa ale podpísalo aj členstvo v Eurozóne v podobe výdavkov a

záruk na záchranu nezodpovedne hospodáriacich krajín.

Hrozí nám riziko, že tento či budúci rok presiahneme hranicu 57 percent, a teda hranicu, kedy sa aktivuje ďalšia úroveň dlhovej brzdy?

Najväčším strašiakom pre vládu je spomalenie hospodárskeho rastu. Ani nie tak kvôli nižším daňovým príjmom, tomu sa čiastočne dajú prispôsobiť výdavky, ale hlavne nižšia hodnota HDP. Vláda počíta s tým, že HDP v roku 2015 vzrastie na 77mld. eur z tohtoročných 73,8. Ale stačí, aby HDP vzrástlo o rok len na 74,8, a rozpočtovaný dlh by už prekročil 57%. Riziko, vyplývajúce z nestabilného európskeho rastu a problémov v Rusku je prítomné.

Je v čase pomalého rastu ekonomiky správne, že je strop na aktivovanie dlhovej brzdy stabilne určený, alebo by bolo vhodnejšie, ak by táto hranica bola flexibilnejšia?

Neexistuje ideálna hranica. Aj keby sme mali flexibilnú hranicu, politici by prišli s otázkou, či by aj ten flexibilný strop nemal byť posunutý. Treba si uvedomiť, že súčasná hranica 60% už bola ústupkom od cieľových 50% HDP, kam má dlhová brzda klesnúť do roku 2027.

iness.sk, 15.9.2014

Slovensko vs. Honduras

Miroslav Beník

„Sú obce alebo aj veľké mestá, kde v niektorých časti potrebujú zatraktívniť danú oblasť. Preto by tam mala byť sadzba tejto dane nižšia.“ Povedal to Igor Choma (Smer-SD) a hovoril o dani z ubytovania. Poznajúc slovenskú politickú reprezentáciu by sa jeden mohol obávať centrálne nariadených sadzieb dane pre jednotlivé obce a ich katastrálne územia. Našťastie, nestalo sa tak. Rozhodovanie ponechali na lokálnej úrovni, kam prirodzene patrí; v mestách a obciach.

Snáď by to bol aj obdivuhodný krok, keby sa

nejednalo o tak marginálnu oblasť a tak nevýznamnú daň. Zatraktívniť obec, kde väčšina obyvateľov pracuje v sklárskej výrobe na juhu stredného Slovenska si vyžaduje iné dane, iné sadzby daní, a iný zákonník práce v porovnaní napr. s turistickou, baníckou alebo poľnohospodárskou oblasťou. Alebo s regiónom, ktorý sa zameriava na informačné technológie alebo na prepravu a logistiku. Čierna nad Tisou má skrátka inú štruktúru ekonomiky a obyvateľstva ako Bratislava, a preto si vyžaduje špecifickú hospodársku

politiku zameranú na konkrétny región.

Na prilákanie obyvateľov a investorov však nestačí ponúknuť len akúsi špeciálnu ekonomickú zónu s minimálnymi službami za minimálne dane. Väčšina investícií totiž nesmeruje do daňových rajov, ale do krajín, ktoré za prijateľnú cenu (daň) poskytujú fungujúcu administratívu a spoľahlivé súdy. V kontexte atraktivity miest a obcí to znamená dať im možnosť objavovať vlastné administratívne postupy a pravidlá bez korupcie a priesťahov, zaisťovať bezpečnosť, zakladať vlastné súdy a vynucovať ich rozhodnutia, ba dokonca zamestnávať významných sudcov z anglosaských krajín s tradíciou zvykovo-práva. Príliš odvážne?

Na podobnom princípe diferenciácie a konkurencie medzi regiónmi funguje Švajčiarsko, prípadne Spojené arabské emiráty. Honduras sa snaží tomuto ideálu priblížiť. Zákon o Zónach zamestnanosti a ekonomického rozvoja (ZEDEs) umožňuje zakladať autonómne oblasti, ktoré budú konkurovať nefunkčným inštitúciám vlastného štátu a zároveň budú súťažiť navzájom medzi sebou.

d'akujeme sme.sk

Radi by sme vám dali do pozornosti jednoduchú možnosť ako môžete **podporiť aktivity INESS**, medzi ktoré patrí napríklad aj projekt **Plytvanie štátu** či vydávanie mesačníka **Market Finesse**.

Môžete tak urobiť zo svojho domova či kancelárie jednoducho cez darovací portál dakujeme.sme.sk. Postup je veľmi jednoduchý a časovo nenáročný.

Priamy link je uvedený nižšie. Za vašu podporu, bez ktorej by naše aktivity nebolo možné realizovať, vám vopred ďakujeme!

<http://dakujeme.sme.sk/organizacia/33/iness-institut-ekonomickych-a-spolocenskych-analyz>

Rozvoj skrz medzinárodnú spoluprácu

Do úvahy prichádza viacero miest, najčastejšie sa však hovorí o juhozápade krajiny v blízkosti Tichého oceánu. Potenciál územných celkov Choluteca a Valle má podrobne zmapovať prípadová štúdia juhokórejských firiem (Posco Plantec, Soosung, Hana, LH). Má byť hotová do konca roka 2014 a následne ponúknutá investorom a tiež Svetovej banke a Medzinárodnému menovému fondu. Plánovaný je tiež prístav vo Valle, v meste Amapala, ktorý bude významný nielen pre Honduras ale pre celú Strednú Ameriku.

Ďalšou lokalitou je záliv Fonseca, ktorý využívajú okrem Hondurasu aj El Salvador a Nikaragua. V minulosti viedli spory o ostrovy v zálive, ale nedávno podpísali dohodu o spolupráci, a záliv Fonseca vyhlásili za Zónu mieru a ekonomického rozvoja. Je teda možné, že ZEDE so zameraním na medzinárodný obchod bude projektom troch krajín. Kórejská agentúra pre medzinárodnú spoluprácu (KOICA) podporuje projekt sumou 400 miliónov dolárov a prácou na realizačnej štúdii, ktorá má byť dokončená tento rok.

Prezident Hondurasu Juan Orlando Hernandez hľadá podporu aj v Inter-Americkéj rozvojovej banke. Jej participácia by zabezpečila financovanie pre nákladné investície

v oblasti infraštruktúry.

Politická stabilita

Tak ako každá iná veľká zmena, aj koncept decentralizácie štátnej správy si vyžaduje dlhodobé budovanie dôvery. Nevyhnutné je preto uistiť investorov, že so zmenou vlády nenastane zmena podmienok, na základe ktorých vstupovali do zväzku s novovytvorenou lokálnou entitou. Keď sa schvaľoval zákon o ZEDES, Potvrdila ho rôznorodá skupina 102 poslancov parlamentu z celkového počtu 128. Samotný zákon obsahuje významnú poisťku; zrušiť alebo zmeniť ho môžu len v všetkých hlasov parlamentu a v zónach s viac ako stotisícovou populáciou sa vyžaduje referendum. Navyše, ak by k tomu došlo, stabilizačné klauzuly v zmluvách zabezpečia, že minimálne 10 rokov si práva obyvateľov a investorov udržia platnosť.

Prezidentovým komisárom pre autonómne oblasti sa stal bývalý najvyšší veliaci dôstoj-

ník ozbrojených síl Hondurasu. Má dohliadať na prípadné narušenie národnej suverenity a svojou prítomnosťou zvyšovať dôveryhodnosť projektu smerom dovnútra krajiny. Zákon o ZEDES komentoval aj generálny prokurátor; myslí si, že je plne v súlade s ústavou. Nakoniec aj ústavná komora Najvyššieho súdu Hondurasu jednohlasne zamietla žalobu proti ZEDES a rozhodla, že zákon je plne v súlade s ústavou a nijak nenaruša suverenity štátu Honduras.

Na tvorbu a manažment autonómnych zón má dohliadať 21 členov Komisie pre zavádzanie osvedčených postupov. Ich mená boli zverejnené honduraskou vládou v oficiálnom liste. Do zoznamu sa dostali osobnosti ako Grover Norquist (Americans for Tax Reform), Alejandro Chafuen (Atlas Network), Mark Skousen (Foundation for Economic Education), Barbara Kolm (Austrian Economics Center), Richard Rahn (Cato Institute) alebo Gabriela Von Habsburg (gruzínska veľvyslankyňa v Nemecku).

Zdá sa teda, že projektu autonómnych oblastí nič nestojí v ceste a v budúcnosti prinesie svoje ovocie.

Autor je spolupracovníkom INESS.

iness.sk, 23.9.2014

Plytvanie

Ministerstvo vnútra vlni nakúpilo automobilové rebríky pre hasičov o státisíce eur drahšie ako v tom istom období platili za rovnaký typ v Českej republike. Ministerstvo kúpilo od firmy Stražan štyri rebríky Metz L39 na podvozku Mercedes Benz spolu za 2,6 mil. eur. Jeden tak vrátane voliteľnej výbavy vyšiel na takmer 640-tisíc eur, naši západní susedia však za kus zaplatili len 480-tisíc eur. Po prirátaní požiarneho príslušenstva je rozdiel v prospech ČR vyše 136-tisíc eur na jedno auto. Z ušetrených peňazí by nám tak

vyšlo ešte na piate vozidlo.

Ministerstvo sa hájilo tým, že Slovensko nakupovalo hasičské rebríky a Česká republika záchranárske rebríky. Český Hasičský záchranný zbor však oponuje, že európska norma medzi týmito typmi nerozlišuje. Konštrukcia rebríkov je jednotná a rebríky sú vhodné na plnenie všetkých úloh vyplývajúcich hasičom zo zákona. Predpisy sú rovnaké aj do slovenskej normalizačnej sústavy.

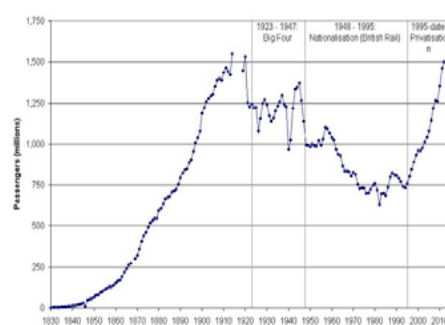
Čo by sme považovali za úspešný železničný systém?

Ben Southwood

Podľa mnohých meradiel železnice od privatizácie fungujú pozoruhodne. Nie je prekvapivé, že britská verejnosť by ich aj napriek tomu chcela zoštátniť, keďže vieme, aká je verejnosť ignorantná, ale je prinajmenšom trochu prekvapivé, že veľká časť inteligencie s tým súhlasí.

Minulý rok som napísal krátky článok k problematike, ukazujúc na základné fakty: Spojené Kráľovstvo zažilo 2 éry súkromných železníc, obe extrémne úspešné a dlhú dobu extrémne neúspešnej štátnej správy. Franchising pravdepodobne nie je ideálna cesta k súkromnému spravovaniu železníc, ale vyzerá to tak, že dokonca aj relatívne zlý súkromný systém dokáže predčiť štát.

Počet pasažierov v miliónoch osôb (v rokoch 1948 – 1995 v štátnom vlastníctve)

Krátka história: približne voľný trh vládol v železniciach do 1913, vybudovaný hlavne súkromným kapitálom, štátna kontrola/ria-

denie počas vojny. Vláda rozhodla, že železnice nemajú dostatočný zisk v roku 1923 a reorganizovala ich do väčších regionálnych monopolov. Tieto nie sú veľmi úspešné (vo veľmi zložitom makro prostredí) a tak ich zoštátni – spolu so všetkým – v neskorých štyridsiatych rokoch.

Do šesťdesiatych rokov vláda privedie železnice do takého stavu, keď je v podstate potrebné zničiť alebo pozastaviť polovicu siete. Vláda znova sprivatizuje železnice v roku 1995 – keď cesty pasažierov dosiahli polovicu toho, kde boli v roku 1913. Behom 15 rokov sa železnice vrátili na pozíciu, ktorú strácali predchádzajúcich 80 rokov.

Ale možno to nie je privatizácia, ktorá viedla k tomuto rastu. Poďme zvážiť niektoré alter-

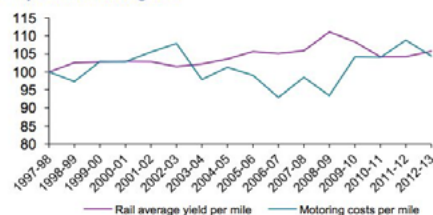

natívne hypotézy:

Bol to veľký nárast nákladov za osobný automobil?

Výnosy železníc a náklady na osobný automobil (benzínový motor 1,1-1,4 litra)

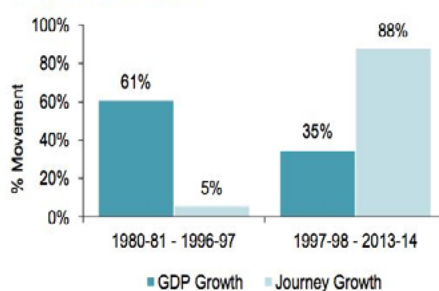
Rail yields and motoring costs

Bol to veľký nárast HDP počas tej doby?

Zmena počtu jazd na železnici a rast HDP

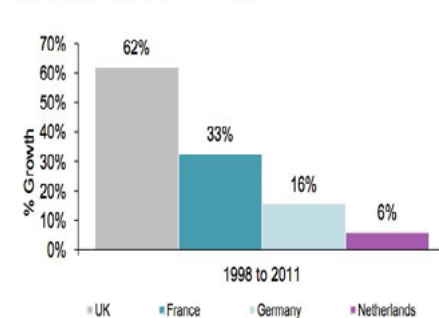
Rail Journey and GDP growth

Bolo to niečo, čo sa stávalo v rozvinutom svete?

Komparatívny rast cestovania železnicou, Veľká Británia vs. európske siete

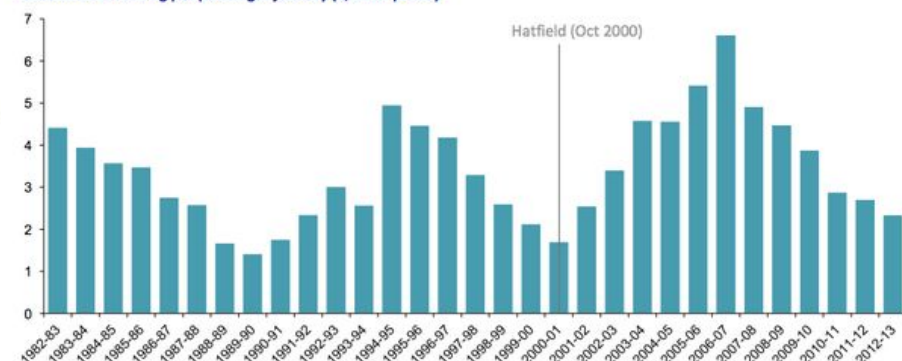
Comparative journey growth, UK and European networks

Bolo to jednoducho kvôli dodatočným peňažným injekciám od štátu?

Štátne dotácie na pasažiera na jednu jazdu

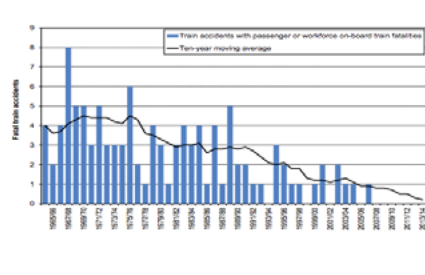
Government funding per passenger journey (£, 2013 prices)

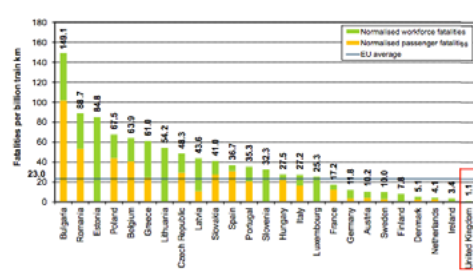
Prišlo to na úkor bezpečnosti?

Železničné nehody s obeťami medzi zamestnancami alebo pasažiermi

Train accidents with passenger or workforce on-board fatalities since 1965-65

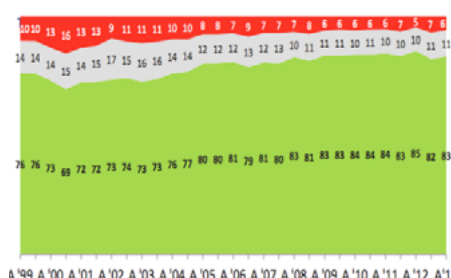

European comparison – workforce and passenger fatalities

Prišlo to na úkor spokojnosti zákazníkov?

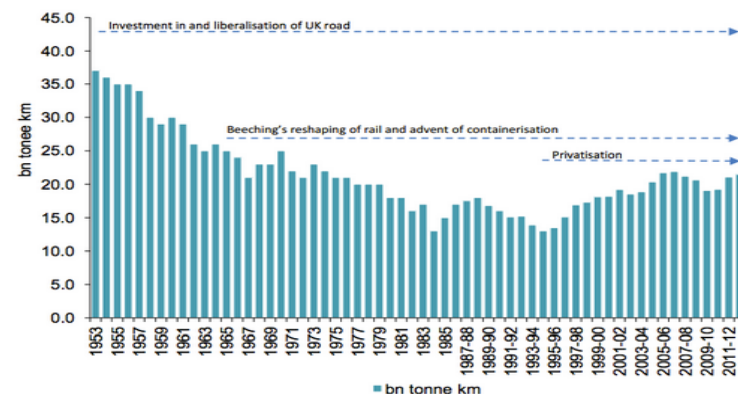
Hodnotenie cestovania pasažiermi: zelenou – „spokojní“, šedou – „ani spokojní ani nespokojní“, červenou – „nespokojní“

Key: Passenger ratings per journey in %: Green - 'satisfied or good'; Grey - 'neither satisfied nor dissatisfied'; Red - 'dissatisfied or poor'

Prišlo to na úkor nákladnej prepravy?

Miliardy ton nákladu na kilometer (od päťdesiatych rokov dochádza k rozvoju a liberalizácii cestnej siete, od šesťdesiatych rokov k rozvoju kontajnerovej dopravy)

Originál zverejnený 19.8.2014 na Adam-Smith.org

Pre INESS preložil Marek Šlesár.

iness.sk, 8.9.2014

Vláda schválila

120 – 124 Rokovanie vlády SR

Návrh Operačného programu potravinovej a základnej materiálnej pomoci (3.9.2014)

– Prostredníctvom potravinovej a materiálnej pomoci sa podporia a posilnia účinky poskytovanej pomoci v hmotnej núdzi a nástroje sociálnych služieb krízovej intervencie pre osoby bez prístrešia. Celková alokácia OP je spolu 65,1 mil. eur, pričom z toho **spolufinancovanie zo štátneho rozpočtu predstavuje 9,76 mil. eur.**

Návrh Akčného plánu pre implementáciu opatrení vyplývajúcich z Aktualizovanej národnej stratégie ochrany biodiverzity do roku 2020 (10.9.2014)

– Implementácia akčného plánu zabezpečí zastavenie straty biodiverzity a degradácie ekosystémov a ich služieb v SR, dosiahne ich revitalizáciu a racionálne využívanie ekosystémových služieb. Podľa výdavkov sú úlohy rozdelené do troch skupín - úlohy rozpočtovo zabezpečené vo výške **55 536 008 eur**, úlohy v schvaľovanom procese vo výške **482 365 864 eur** a úlohy realizované len v prípade získania zdrojov vo výške **279 486 500 eur.**

Rozpočet výdavkov na prípravu a zabezpečenie predsedníctva SR v Rade EÚ v roku 2016 (17.9.2014)

– Rozpočet na rok 2015 tvoria prevažne osobné výdavky a výdavky na cestovné náhrady. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2014 vo výške **3 000 000 eur** a v roku 2015 vo výške **15 647 826 eur.**

Program cezhraničnej spolupráce SR – Maďarsko 2014 - 2020 (17.9.2014)

– Program sa sústreďuje na využívanie vnútorného potenciálu regiónu v záujme vyváženého územného rozvoja v oblastiach ako sú do-

prava, životné prostredie, zamestnanosť, vzdelávanie a budovanie inštitucionálnych kapacít. Celkový objem finančných prostriedkov Programu predstavuje **183 304 694 eur**, z toho príspevok SR predstavuje **10 603 664,47 eur.**

Program cezhraničnej spolupráce Poľsko – SR 2014 - 2020 (17.9.2014)

– Medzi základné ciele Programu patrí ochrana, posilnenie a rozvoj kľúčového potenciálu oblasti - prírodného a kultúrneho dedičstva, zlepšenie dopravnej infraštruktúry a rozvoj vzdelávania, obzvlášť stredoškolského s ohľadom na potreby trhu práce a rozvoj možnosti celoživotného vzdelávania. Celkový objem finančných prostriedkov Programu predstavuje **182 339 676 eur**, z toho príspevok SR predstavuje **9 703 853 eur.**

Program cezhraničnej spolupráce SR – Rakúsko 2014 - 2020 (17.9.2014)

– Cieľom programu je riešiť problémy súvisiace najmä s dosiahnutím lepšej spolupráce medzi inštitúciami a poskytnutím riešení prostredníctvom konkrétnych investícií a pilotných opatrení. Celkový objem finančných prostriedkov Programu predstavuje **89 285 507,09 eur**, z toho príspevok štátneho rozpočtu SR predstavuje **3 922 794,64 eur.**

Program cezhraničnej spolupráce SR – Česká republika 2014 - 2020 (17.9.2014)

– Zámerom Programu je prispieť k zvýšeniu atraktivity cezhraničného regiónu pre obyvateľov a návštevníkov. Celkový objem finančných prostriedkov Programu predstavuje **106 046 427 eur**, z toho príspevok SR predstavuje **7 939 516 eur.**

Návrh zákona, ktorým sa mení zákon o dohľade nad finančným trhom a o zmene

niektorých zákonov (24.9.2014) - Cieľom návrhu je rozšírenie pôsobnosti Národnej banky Slovenska pri dohľade nad finančným trhom o dohľad v oblasti ochrany finančných spotrebiteľov. NBS bude môcť ukladať subjektom aj sankcie v súvislosti s výkonom ochrany práv finančných spotrebiteľov. Z uvedeného dôvodu má návrh pozitívny vplyv na štátny rozpočet.

Návrh na pristúpenie SR k 17. doplneniu zdrojov Medzinárodného združenia pre rozvoj – IDA (24.9.2014)

– Medzinárodné združenie pre rozvoj je jednou z piatich inštitúcií skupiny Svetovej banky. Jeho poslaním je poskytovanie rozvojovej pomoci najchudobnejším krajinám sveta prostredníctvom poskytovania nízkoúročených a bezúročných úverov a grantov na programy zamerané na podporu hospodárskeho rastu a zlepšenie životnej úrovne. Celková výška záväzku SR predstavuje **2,31 mil. SDR (2,66 mil. eur).**

Návrh zákona o riešení krízových situácií na finančnom trhu a o zmene niektorých zákonov (24.9.2014)

– Cieľom je zavedenie nového rámca prevencie a riešenia možných krízových situácií na finančnom trhu, ktorý bol vypracovaný na úrovni Európskej únie. Odhad potenciálnych dopadov nie je možné v súčasnosti vykonať z dôvodu veľkého množstva faktorov, ktoré môžu reálne ovplyvniť výšku potenciálne poskytnutej pomoci štátu.

Návrh na úhradu príspevku na spolufinancovanie spoločných projektov SR a OECD v rokoch 2015 - 2017 (24.9.2014)

– Materiál rieši poskytovanie príspevku na spolufinancovanie spoločných projektov SR a OECD na

pokračovnaie na s.10

INESS Publikácie

Publikácia s názvom **Atómová hrozba** a podtitulom *Prehnané podnikateľské sebavedomie slovenskej vlády a poskytnuté štátne garancie môžu vyjsť slovenských spotrebiteľov draho* sa venuje sa ekonomickým dopadom plánovanej výstavby Nového jadrového zdroja v Jaslovských Bohuniciach na spotrebiteľov elektriny.

Odvaha na nové sociálne služby predstavuje alternatívny pohľad na poskytovanie sociálnych služieb oproti súčasnej štátom financovanej schéme podpory inštitucionálnej starostlivosti. Publikácia popisuje príčiny a dôvody, prečo starostlivosť poskytovaná v rámci prirodzených komún je nielen hodnotnejšia z pohľadu prijímateľov týchto služieb, ale v konečnom dôsledku aj lacnejšia pre daňového poplatníka.

Minimálna mzda – účinný nástroj na zvyšovanie nezamestnanosti. Cieľom zvyšovania minimálnej mzdy je znižovanie chudoby a zvyšovanie sociálneho štandardu pracujúcich. INESS pri tejto príležitosti vypracoval publikáciu *Minimálna mzda – účinný nástroj zvyšovania nezamestnanosti*, ktorá sa zaoberá závermi dlhodobého výskumu vplyvu minimálnej mzdy na trh práce, rovnako ako analýzou slovenských dát.

Monitoring čerpania štrukturálnych fondov v sociálnej oblasti v období 2007-2011 s podtitulom *Nákladné zvyšovanie počtu nových lôžok a zariadení, izolácia klientov od komunit pretrvávajú.* Autori v tejto publikácii pripravili rozsiahlu analýzu využívania štrukturálnych fondov na sociálnu oblasť, identifikovali kľúčové problémy a navrhli možné cesty ich zlepšenia.

roky 2015 – 2017. Navrhne sa v uvedenom období vyčleniť finančné prostriedky vo výške **70 000 eur ročne**.

Operačný program Rybné hospodárstvo 2014 – 2020 (24.9.2014) - Operačný program podporuje také činnosti, ktoré prispievajú k udržateľnému rozvoju akvakultúry. Celkový objem finančných prostriedkov predstavuje **20 832 777,78 eur**, z toho **5 047 777,78 eur** predstavuje nárok na štátny rozpočet SR.

Návrh zákona o pohľadávkach štátu a o zmene niektorých zákonov (24.9.2014) - Bude sa jednať o centralizované vymáhanie

týchto pohľadávok prostredníctvom jednej právnickej osoby so 100% majetkovou účasťou štátu. Predpokladá sa, že návrh zákona bude mať pozitívny vplyv na príjmy štátneho rozpočtu z titulu vyššej efektívnosti vymáhania pohľadávok štátu. Napriek tomu náklady na vytvorenie registra pohľadávok štátu sa predpokladajú na úrovni **100 000,00 eur** bez DPH a náklady na prevádzku a údržbu systému na jeden rok predstavujú **10 000,00 eur** bez DPH.

Návrh zákona, ktorým sa mení Zákoník práce a ktorým sa menia niektoré zákony (24.9.2014) - Cieľom návrhu je riešenie problémov, ktoré sa vyskytujú pri dočasnom pri-

deľovaní zamestnancov v aplikačnej praxi. V návrhu sa zavádza spoločná zodpovednosť za vyplatenie porovnateľnej mzdy agentúrou dočasného zamestnávania alebo zamestnávateľom, riešia sa zastreté dočasné pridelenia zamestnanca právnickými a fyzickými osobami, ustanovuje sa maximálna dĺžka trvania dočasného pridelenia a pod.. Predpokladá sa pozitívny vplyv na rozpočet verejných financií, ktorý však nie je možné odhadnúť, možno ho však predvídať z hľadiska zvýšeného výberu daní a odvodov vo väzbe na zúženie možnosti fiktívneho vyplácania cestovných náhrad.

Liberty Seminar v Bratislave

V rámci Liberty Camp-u, ktorý bude prebiehať v Břeclavi 1.-5.10.2014, navštívia niektorí lektori aj Bratislavu. V bratislavskom hackerspace Progressbar si budete môcť vypočuť tri prednášky:

- **Juraj Karpiš**: Great recession: the crises of

free market or?

- **Andy Eyschen**: Living Free in an Unfree World / Achieving Economic and Financial Freedom

- **Pavol Lupták**: Government's fight against cyber terrorism vs. FinFisher 0-day economy

Vstupné dobrovoľné.

Prednášky budú v anglickom jazyku. Po každej 40 min. prednáške bude prebiehať krátka diskusia. Rezervujte si miesto v publiku potvrdením účasti na evente. facebook.com/events/735575893145580/

Úlohy pre novú komisiu

Ušetriť 252 mld. eur, naštartovať rast, a popojiť EÚ s voličmi.

Pred pár dňami bol predstavený návrh obsadenia novej Európskej komisie. Veľa priestoru bolo venované tomu, kto obsadil ktoré posty, ale málo sa písalo o tom, čo by komisia mohla dosiahnuť. Nezávislá organizácia Open Europe zhrnula základné ciele, o ktoré by sa komisia mala usilovať, a ktoré by priniesli významné úspory aj slovenským daňovým poplatníkom. Bez toho, aby bolo obmedzené financovanie priorit. Navrhované kroky by zoštíhlili administratívu únie, obmedzili neefektívne výdavky (napr. štrukturálne fondy, niektoré platby farmárom) a uvoľnili stále regulovaný cezhraničný trh so službami.

Jedenástbodový mandát pre nastupujúcu Európsku komisiu

1. Rozhodovať na lokálnej úrovni: Je načase, aby EÚ prestala iba rozprávať o rozhodnutiach, ktoré vznikajú tak blízko k dotknu-

tým občanom ako sa len dá, ale začala tak skutočne konať. EÚ sa v príliš mnohých oblastiach angažuje zbytočne.

Vymenovať nového komisára pre subsidiaritu: táto osoba by bola zodpovedná za hodnotenie nových, ako aj starých zákonov na úrovni EÚ tak, aby boli primerané, mali pridanú hodnotu a nemohli byť lepšie zvládnuté na národnej alebo lokálnej úrovni. Akékoľvek zákony, ktoré toto nespĺňajú, by mali byť zrušené.

2. Chopiť sa transparentnosti: Napriek niekoľkým krokom tým správnym smerom, vnútorné fungovanie EÚ zostáva príliš neprehľadným, kde osobitné záujmy lobistických skupín a vyhľadávanie renty dosahujú významný vplyv pri tvorbe európskych zákonov a politik.

„Test pôvodu“ pre nové EÚ zákony: všetky nové zákony by mali byť jasne označené podľa toho, odkiaľ pochádzajú, t. j. z ktorej

časti Komisie a pod tlakom ktorého štátu alebo záujmovej skupiny. To spraví legislatívny proces EÚ zodpovednejším a transparentnejším, nakoľko bude ľahšie odhaliť lobing zo strany záujmových skupín.

Jednoduchší prístup k EÚ dokumentom: Skutočná sloboda poskytovania informácií, ktorá ukončí existujúce výnimky pre kľúčové dokumenty. Zápisnice z kolégia komisárov a Výboru pre obchodnú politiku (ktorá rozhoduje vo veciach ako anti-dumpingové sankcie) by mali byť zverejnené.

Žiadne ďalšie financovanie think-tankov alebo pro-integračných lobistických skupín: V ideálnom prípade by mala Komisia useknúť všetky financie think-tankov a spolitizovaných mimovládnych organizácií – hlavne tých, ktoré sa hlásia k širšej európskej integrácii – nakoľko tým vzniká zabudovaný konflikt záujmov. Prínajmenšom by malo dôjsť k tomu, že všetky skupiny, plne alebo

častočne financované Komisiou alebo inými EÚ inštitúciami, by mali byť v tomto zmysle jasne odmietnuté.

3. Prepojiť Európu s voličmi: Voľby do Európskeho parlamentu jasne ukázali, že bez silného tlaku na posilnenie demokratickej kontroly voči EÚ, sa voliči postavili proti celému projektu.

Rešpektovanie vôle národných parlamentov: Národné parlamenty zostávajú najsilnejším zdrojom legitimity demokracie v Európe. Na rozdiel od minulosti, Komisia by mala rešpektovať výhrady členov národných parlamentov voči návrhom EÚ a zaviazat sa k ošetrovaniu „žltých kariet“ – ktoré udeľuje, ak jedna tretina národných parlamentov namietla voči legislatívnemu návrhu – ako de facto „červenú kartu“ a zrušiť návrh.

4. Okresť výdavky Bruselu: ako väčšina národných vlád, aj európske inštitúcie sa musia stať efektívnejšími z hľadiska výdavkov.

Okresť výhody a platy: Platy a podmienky európskych úradníkov zostávajú veľmi výhodné v porovnaní s mnohými národnými správnymi orgánmi a väčšinou súkromného sektora. Mali by sme začať s miernym znížením o 5% v oblasti najnižších mzdových pásem, 10% v oblasti stredných mzdových pásem a 15% v oblasti vyšších platových pásem. To by viedlo k úspore 391mil. eur v rámci všetkých inštitúcií.

Daňová reforma EÚ: 16% príspevkov za prácu v zahraničí pre mimobruselských úradníkov by mal byť úplne zrušený – iba u zamestnancov Komisie by sa ušetrilo 290 mil. eur ročne z rozpočtu EÚ.

Žiadne ďalšie „doživotné miesta“: Malo by byť jednoduchšie prepustiť úradníka Komisie na základe výkonnosti – žiadne ďalšie „doživotné miesta“.

Zrušiť zbytočné orgány, tzv. quangos: Zbavenie sa európskych quangos a inštitúcií, ktoré nemajú špeciálny význam a duplikujú prácu iných (ako Hospodársky a sociálny výbor, Výbor regiónov), by mohlo ušetriť európskym daňovým poplatníkom 364mil. eur ročne.

5. Koniec výdavkom, ktoré ničia rast: Veľký kus rozpočtu je v najlepšom prípade neefektívny, v najhoršom úplne škodlivý, ak hovoríme o raste zamestnanosti. Hoci o výdavkoch sa rozhodne na úrovni členských štátov a v Európskom parlamente, pri hodnotení viacročného rozpočtu EÚ v polovici jeho obdobia by mala Komisia navrhnúť nasledujúce:

Ukončiť neustále poskytovanie dotácií pre regionálny rozvoj a ušetriť 156 mld. eur: Vyradenie dotácií pre regionálny rozvoj dookola medzi bohatými členskými štátmi by mohlo daňovým poplatníkom ušetriť 155,6mld eur počas súčasného rozpočtového obdobia 2014-2020, a zároveň umožniť fondom, aby boli lepšie zamerané na skutočne menej rozvinuté regióny.

Ukončiť poľnohospodárske dotácie „niččo za nič“: Namiesto toho, aby sa peniaze dávali do rúk majiteľom pôdy bez ohľadu na to, čo na nej robia, priame dotácie by mali byť podmienené verejným environmentálnym prínosom ako napr. biodiverzita – a boli by podstatne okresané.

Dvojnásobné výdavky na vedu a inovácie: Jedna z mála prospešných oblastí v európskych výdavkoch je výskum a vývoj, kde EÚ profituje z previazania výskumných centier a požíva výnosy z rozsahu. EÚ by preto mala minimálne zdvojnásobiť tieto výdavky.

6. Odbremenenie zamestnávateľov: Jednotný trh EÚ je jediným kolektívnym nástrojom Európy, ktorý skutočne môže generovať rast a zamestnanosť. Je načase skončiť s nekonečnými frázami o „dokončení“ jednotného trhu a pokračovať konkrétnymi krokmi k odbúraniu alebo obídeniu zostávajúcich reálnych a politických prekážok.

Dotiahnuť liberalizáciu služieb: Hospodárstvo EÚ by mohlo byť posilnené o 294 mld eur (2,3% HDP), pokiaľ by už dohodnutá Smernica o službách bola plnohodnotne implementovaná a bol pridaný nový princíp „krajiny pôvodu“ – ak môžete obchodovať v jednej krajine EÚ, môžete obchodovať vo všetkých. Komisia by mala s týmto cieľom nastoliť aktualizáciu Smernice o službách, a ak sa nedospeje k dohode vo všetkých 28 krajinách, tí, ktorí chcú usilovať o širšiu liberalizáciu, by mali mať možnosť tak spraviť na základe únikovej cestičky v právnych predpisoch EÚ, ktorá dovoľujú menšej skupine krajín pokračovanie v rámci tzv. „posilnenej spolupráce“.

Napojiť sa na digitálnu ekonomiku: Posilnenie cezhraničného on-line nakupovania nastane z večera do rána. Avšak Komisia by mala urýchlene nastoliť praktické riešenia s cieľom to uľahčiť, vrátane vytvorenia skutočného jednotného trhu v oblasti doručovania zásielok – jedného z najväčších problémov pre viacero e-obchodov.

Pomoc malým a stredným podnikateľom v prístupe k hotovosti: efektívnejšie kapitálové trhy a viac cezhraničných investícií mimo bankového sektora, vrátane rizikového kapitálu a private equity, by pomohlo v odstránení súčasnej závislosti malých firiem na bankách, ktoré sa stále zdráhajú im požičiavať. Komisia by mala prehodnotiť existujúce

pravidlá – napr. pri rizikovom kapitáli – aby tak vytvorila prostredie pre alternatívne zdroje financovania a investičné programy.

7. Výber efektívnej energie: Vysoké ceny energie sú prekážkou ekonomického rastu, záťažou pre spotrebiteľov, stavajú Európu do konkurenčnej nevýhody voči jej hlavným konkurentom. Politiky EÚ v oblasti zmeny klímy nevytvárajú maximálne obmedzenie CO2 emisií pri značnom objeme vynaložených prostriedkov.

Posun k právne nezáväzným cieľom podielov obnoviteľných zdrojov: Vzhľadom k cene, trhovým deformáciám a nespoľahlivej povahe obnoviteľných zdrojov, by vypustenie cieľov, na rozdiel od čakania do roku 2020, mohlo ušetriť miliardy a dovolilo by členským štátom v presadení efektívnejších foriem znížovania emisií uhlíka.

Zlúčiť portfóliá Klimatických zmien a Energetiky: Namiesto dvoch protichodných politík, jednej o klimatických zmenách postavenej na základe ochrany životného prostredia, a druhej o energetike, kde má EÚ menšiu právnu autoritu, by mali byť obe spojené pod jedným komisárom.

8. Prestať hovoriť o znižovaní byrokracie – jednoducho to spraviť: V roku 1996, titulok vo FT hovoril „Začína útok na regulácie EÚ“, ale odvtedy celková zásoba európskych regulácií dramaticky vzrástla. Okresanie európskej byrokracie by malo ako ekonomické, tak aj demokratické výhody. Komisia by sa mala zaviazat k:

Regulačné rozpočty: rovnako ako u verejných výdavkov, Komisia sa musí naučiť stanovovať priority. Mala by stanoviť systém „jeden dnu, dva von“, kde pri každom novom navrhnutom zákone by musela nájsť aspoň dva také, ktoré by vypustila.

Sunset clause pre všetky európske právne predpisy: Väčšina členských štátov bude musieť po určitej dobe súhlasiť s pokračovaním platnosti zákona, inak zákon zanikne.

Mechanizmus gilotíny: Každý nový prerokovaný zákon EÚ by mal mať stanovený časový limit pre ukončenie rokovania, po uplynutí ktorého bude nadobro zlikvidovaný.

Nabádanie k okresávaniu zákonov: Podporovať povýšenie tých úradníkov EÚ, ktorí by sa významnou mierou podieľali na zrušení právnych predpisov EÚ.

Mohutný test „rastu a zamestnanosti“ pre všetky nové európske právne predpisy: Komisia by mala prísne kvantifikovať, či prínosy nových právnych predpisov prevyšujú náklady – ak nie, návrh by mal byť zrušený. Nezávislý orgán by mal na to dozerať, zatiaľ čo bude pracovať na zlepšení kvality dopadových štúdií.

9. Prijať globalizáciu – nebojovať s ňou: Globalizácia predstavuje pre Európu nesmierne možnosti pre vývoz tovarov a služieb na jednej strane, ako aj nižšie ceny pre

domácich spotrebiteľov na strane druhej.

Viac dohôd o voľnom obchode: Komisia musí usilovať o uzavretie ambiciózných a ďalekosiahlych obchodných dohôd tak ako so stálymi, ako aj rozvíjajúcimi sa trhmi, ako Spojené štáty americké, India a Čína. To si bude vyžadovať presun personálu a zdrojov v celej Komisii – v súčasnosti iba 666 úradníkov pracuje na Generálnom riaditeľstve (GR) pre Obchod (2%), v porovnaní s 1029 v GR Komunikácia (3.1%) a neuveriteľných 3813 v GR EuropeAid (11,5%)

Sektorové dohody o voľnom obchode: Skôr ako sa držať zásady „nič nie je dohodnuté, pokiaľ nie je všetko dohodnuté“, dohody o voľnom obchode by sa mohli uzatvárať skôr a pokrývať iba určité sektory ekonomiky.

Byť v čele hnutia za globálny rastu a znížovanie chudoby: Komisia by mala navrhnúť

jednostranné zníženie alebo odstránenie colných poplatkov a ciel na tovary z menej rozvinutých ekonomík – Dohoda o rozsiahlej a komplexnej zóne voľného obchodu s Ukrajinou by mohla byť precedensom.

10. Ponechať Európu v pohybe – ale stanoviť spravodlivejšie a jasnejšie pravidlá:

Voľný pohyb prináša jasné výhody, ale národné vlády musia mať právomoc chrániť svoje vlastné systémy sociálneho zabezpečenia pred zneužívaním.

Ochrana proti zneužitiu národného sociálneho systému: Reformovať pravidlá o voľnom pohybe, aby zabezpečili, že iba migranti s ozajstnou a podloženou ekonomickou väzbou k hostiteľskej krajine sú oprávnení žiadať o sociálne dávky.

11. Zabezpečiť spravodlivé a rovnaké podmienky: Vzhľadom na to, že krajiny eu-

rozóny budú čoskoro ovládať väčšinu v Európskej rade a Rade ministrov, Komisia by mala prihliadať na to, že je potrebné rešpektovať práva a záujmy nečlenov eurozóny. Ak EÚ pripustí politické rozšírenie eurozóny, krajiny mimo eurozóny by si mohli ponechať voľbu prijatia eura alebo vystúpenia z EÚ.

Princíp „nediskriminácie“: Komisia by mala zahrnúť princíp nediskriminácie vo všetkých svojich návrhoch týkajúcich sa jednotného trhu, aby predišla vytváraniu koaličného hlasovania a nerovnosti, ktoré by mohli viesť k roztriedeniu jednotného trhu.

Originál publikovaný na Open Europe,

Pre INESS preložila Jana Kostovčáková.

iness.sk, 18.9.2014

Hospodárská politika na CEVRO Institut

Vysoká škola CEVRO Institut so sídlom v Prahe po prvý krát otvára bakalárske štúdium programu Hospodárska politika aj v kombinovanej forme.

Výuka bude prebiehať blokovo formou počas niekoľkých víkendov za semester, preto je vhodná aj pre zamestnaných študentov, ktorí nemajú časové možnosti navštevovať dennú formu. Je to zároveň jedinečná príležitosť študovať tento odbor na škole, ktorá si zakladá na protrhových princípoch v eko-

nómii.

Odbor je unikátnou kombináciou ekonomických, spoločenskovedných a manažérsky zameraných kurzov. Súčasťou výuky sú jazykové kurzy s možnosťou zakončenia s certifikátom (napríklad obchodná angličtina), odborné stáže, Štipendijné pobyty na zahraničných univerzitách a letné školy zo zahraničnými partnermi. S tematickými prednáškami na prednáškami na pôde školy pravidelne vystupujú významné osobnosti.

V minulosti napr. Bjorn Lomborg (významný svetový mysliteľ, časopisom TIME zaradený medzi 100 najvplyvnejších ľudí sveta), Lars S. Christensen (zakladateľ a CEO dánskej SAXO Bank), Mojmír Hampl (viceguvernér ČNB) a ďalší. Rad ďalších hostí zo sveta podnikania so študentami odboru diskutuje v Ekonomickom klube CEVRO Institutu.

Viac informácií nájdete na stránke cevroinstitut.cz.

Verejné konzultácie k Impact Assessment Guidelines

Európska legislatíva, ako aj rôzne iniciatívy a stratégie pripravené na európskej úrovni, sú väčšinou predmetom verejných konzultácií. Počas nich môžu organizácie, ako aj fyzické osoby vyjadriť svoj názov k predmetným veciam.

INESS sa ich pravidelne zúčastňuje v rámci siete európskych protrhových think tankov. Aktuálne prebiehajú verejné konzultácie k revízii Impact Assessment Guidelines (IAG) – Príručky pre vyhodnocovanie dopadov.

Ku každej navrhovanej regulácii sa povinne vypracováva „vyhodnotenie dopadov“ (podobne ako v slovenskej legislatíve „doložka vplyvov.“ Máme za to, že vyhodnotenie vplyvov by malo byť komplexnejšie a najmä že scenár „bez verejného zásahu“ by mal byť vždy zvažovaniu možnosťou.

Konzultácie môžete nájsť na stránkach Komisie. Znenie našich odpovedí nájdete tu.

Ideas Rulezz 2014

Na konferencii Ideas Rulezz 2014 určenej primárne ľuďom z marketingu, ktorá sa uskutočnila v Bratislave dňa 17.9.2014, prednášal aj Richard Ďurana z INESS.

Vo svojej prednáške sa venoval mýtom o raste a poklese HDP, nezamestnanosti a ďalších makroekonomických ukazovateľov. Čo rozbehne bežnú domácu spotrebu a naopak, čo ju bude brzdiť? Čo to bude znamenať pre marketing firiem? Rozbehne sa konečne biznis? Aj toto boli otázky, na ktoré hľadal odpovede. Ako poukázal, rast HDP je ukazovateľ s nízkou výpovednou hodnotou, ktorá nič nehovorí a kvalite zmien v hospodárstve, a za dôležitejšie ukazovatele z pohľadu firiem považuje vývoj spotreby a (ne) zamestnanosti.

INESS na stavbe JE Mochovce

Martin Vlachynský z INESS sa na pozvanie spoločnosti Slovenské elektrárne, a.s. zúčastnil stretnutia analytikov na stavbe jadrovej elektrárne Mochovce 3 a 4.

Témou stretnutia boli ekonomické dopady dostavby a prevádzky zvyšných dvoch blokov jadrovej elektrárne. Hostami boli najmä členovia Klubu ekonomických analytikov, ktorý združuje analytikov z bankovej sféry, NBS a neziskovej sféry.

INESS na ESFL konferencii v Prahe

Richard Ďurana z INESS prednášal na prvej ESFL konferencii organizovanej v Českej republike českou vetvou študentského hnutia European Students for Liberty.

Na podujatí, kde vystúpili aj svetoznámi rečníci ako napr. Tom G. Palmer z amerického Atlas Economic Research Foundation a CATO Institute, Madsen Pirie z britského Adam Smith Institute alebo Josef Šíma z vysokej školy CEVRO Institut v Prahe prednášal Richard Ďurana na tému sloboda a technológia. Vo svojom vystúpení kritizoval súčasný stav práv duševného vlastníctva a rozporoval všeobecne zaužívané mantru, podľa ktorej patenty a copyrighty napomáhajú inováciám a kreativitě.

Konferencia prilákala v sobotu 20.9.2014 viac ako 120 účastníkov, prevažne študentov z Česka, Slovenska, Nemecka či Rakúska.

Tom G. Palmer na záver podujatia pokrstil český preklad knihy Why Liberty (Proč svoboda), ktorú minulý rok zostavoval a ktorá už vyšla po celom svete v státisícových nákladoch.

Pro/Anti Market

PRO MARKET

Nehorázna nerovnosť

Nosíte Che Guevarru na hrudi a Pikettyho pod pazuchu? Trápi vás nerovné rozdelenie bohatstva? Tak hybaj protestovať pred nórske veľvyslanectvo!

Nórsky štát, ktorý má zhruba 5,1 milióna obyvateľov a tvorí 0,07% obyvateľov Zeme vlastní až 1% všetkých aktív sveta! Nórske vlády investujú obrovské príjmy z predaja severomorskej ropy a plynu do investičného fondu s názvom Government Pension Fund Global (ešte existuje menší fond zameraný na domáce investície The Government Pension Fund Norway). Tento fond v súčasnosti obsahuje aktíva vo výške zhruba 900 miliárd dolárov, do roku 2020 by mohol dosiahnuť hodnotu 1,1 bilióna dolárov. Vláda nesmie z fondu pre rozpočtové potreby odčerpať viac, ako sú výnosy. Tie boli v roku 2013 okolo 4% (dlhodobo sa pohybujú medzi 2-4%) po zohľadnení inflácie a do rozpočtu pribudlo 117 miliárd nórskeho korún, teda niečo cez 14 miliárd eur. Pre porovnanie, celkové príjmy z daní a odvodov o niečo ľudnatejšieho Slovenska boli v roku 2014 necelých 20 miliárd eur.

Fond poskytuje mimoriadne prehľadné štatistiky všetkých svojich investícií. Slovensko patrí medzi niekoľko málo Európskych krajín, kde Nóri neinvestujú do akcií, ale aspoň sa im uľúťostilo jednej investícii do slovenských štátnych dlhopisov vo výške 210 miliárd eur. Celkovo má podiely v zhruba 8000

spoločnostiach a drží štátne dlhy v trhovej hodnote 156 miliárd eur. Najviac, 11 miliárd eur je podiel Nemecka. Investície v gréckych štátnych dlhopisoch sú necelých 12 miliárd eur, v portugalských 53 miliárd, španielskych 3,2 miliardy, francúzskych 3,83 miliardy a v talianskych 4,3 miliardy eur. Z tohto pohľadu nie je nórsky fond v dlhovej kríze Európy príliš zásadným hráčom. Pre pripomenutie, medzi obeť finančnej krízy patrili aj viaceré nórske mestá, ktoré investovali do tzv. subprime hypoték v USA.

Nórsky fond slúži ako ukážkový príklad zodpovedného narábania s petrodolármi na rozdiel od takej Nigérie či Venezuely. Ešte lepšie však ilustrujú ťažkopádne narábanie s termínom nerovnosť vo verejnom diškurze. Je oveľa jednoduchšie obviňovať toho či onoho úspešného majiteľa globálnej firmy či fondu, než celý národ, ktorý je navyše od čias Vikingov relatívne „neškodný“ a dokonca aj dlhodobo „sociálne“ ladený.

Podstata je však rovnaká. Ak by hneď teraz rozdal nórsky štátny fond akciu po akcii chudobným obyvateľom Afriky, na ich živote by sa za mak nič nezmenilo. Prosperita nie je v schopnosti rozdávať, ale v schopnosti tvoriť.

ANTI MARKET

Recyklácia alebo smrť

Po tom, ako prudké nafúknutie obnoviteľných zdrojov energie uvrhlo európsky energetický sektor do slepej uličky, pripravuje EÚ ďalšie kladivo na ekonomiku. Takzvanú cir-

kulárnu ekonomiku. Jej podstatou je postupný prechod na nulovú produkciu odpadov a totálnu recykláciu. Predpoklad, že dokážeme odtrhnúť ekonomiku od fyzického sveta nových surovín, je nezmyselný. Vychádza z mylného uvažovania, že svet surovín stojí mimo svet produktívnej ekonomiky a tá do neho len priebežne načahuje, aby si z neho potiahla stále nové a nové zdroje.

Produkcia komodít je takou istou ekonomickou aktivitou, ako produkcia finálnych výrobkov. Má svoje náklady a výnosy. Rovnako tak likvidácia odpadov je ekonomicky neodlíšiteľnou službou od ostrihania hlavy, alebo operácie slepého čreva.

Aj recyklácia je to len ďalší ekonomický proces, ktorý má svoje náklady a výnosy. Je odhodenie starých novín do koša na papier automaticky výhodnejšie pre ľudstvo, než jeho vyhodenie do bežného smetného koša, prípadne spálenie v krbe? Určite nie. Ak príprava a zber špeciálnych kontajnerov, preprava, skladovanie a spracovanie odpadového papiera má vyššie náklady a nižšie výnosy ako vysadenie, výrub a spracovanie stromu na papier, tak je to pre spoločnosť ekonomická strata. Veľmi zaujímavé zamyslenie na túto tému sme v preklade prezentovali na stránkach INESS pred časom.

Stratégia cirkulárnej ekonomiky hádže racionalitu za hlavu a automaticky predpokladá, že akákoľvek recyklácia je lepšia, ako smetisko. Dosiahnutie tejto idey bude stať občanov EÚ značné zdroje, množstvo času a propagované ciele sú ešte ťažšie obhájiť ako v prípade propagácie OZE. Tam sa aspoň možno vyhovoriť na globálne otepľovanie. Čo však v prípade odpadov? Minutie surovín? Tie majú rekordne nízke ceny a a dlhodobým trendom je ich zlacňovanie. Eliminácia smetísk? V tom prípade mám pre vás kontrolnú otázku – poznáte vôbec polohu smetiska, kam sa vyvážajú odpadky z vašej domácnosti?

Nie že by recyklácia sama o sebe bolo niečo zlé, či ekonomicky nezmyselné. Svoje o tom vedia stovky chudobnejších ľudí, ktorí denne tlačia svoje káry naložené železným šrotom. Tu sa však dostávame k ďalšej smutnej irónii. Kým na jednej strane sa presadzuje ekonomicky aj ekologicky (medzi ekonomickou a ekologickou výhodnosťou je často oveľa bližší vzťah, než by si nejeden záchránca sveta chcel pripustiť) nezmyselná recyklácia, tá zmysluplná sa postupne potláča. Na Slovensku naplánovala vláda daň platenú z výkupu kovov a zároveň chce eliminovať možnosť vyplácať hotovosť. V Čechách išli ešte ďalej a chcú úplne zakázať predaj odpadov fyzickými osobami. Dáva to celé zmysel?

MARTIN ŠTEFANKO: EKONÓMIA SLOBODY

E-kniha popisuje základné myšlienky rakúskej školy ekonómie a ich aplikácie. Rakúska škola dávno pred kolapsom komunizmu popisala problémy socialistického ekonomického plánovania a jej dnešní predstavitelia úspešne predpovedali finančnú krízu.

Táto e-kniha vydaná INESS je dostupná na našej stránke iness.sk a v internetovom kníhkupectve Martinus za 2,80 Eur.

JURAJ KARPIŠ: EKONOMICKÝ VÝZNAM ZLATA AKO KOMODITY S MONETÁRNYM DOPYTOM

Prečo rástla cena zlata posledné desaťročie? Možno považovať zlato za peniaze? Je zlato v bubline?

Odpovede aj na tieto otázky hľadáme v publikácii Ekonomický význam zlata ako komodity s monetárnym dopytom, ktorú si v INESS môžete zakúpiť za 3,99 eur.

PHILIPP BAGUS: TRAGÉDIA EURA

Slovenské vydanie: (c) TRIM Broker a INESS
Rok 2011, 160 strán

Knihu si môžete za cenu 9,50 Eur zakúpiť v INESS alebo v obchode vo vašom meste.